
No es pot ser savi i de Figueres

XAVIER FEBRÉS

Alexandre Deulofeu va ser un savi figuerenc —fill del mateix carrer que Salvador Dalí i Carles Fages de Climent— que no ha estat comprès, encara. És autor d'una voluminosa interpretació de la història a través de la matemàtica, i l'articulista ens en parla i el reivindica.

anys d'estudi i d'exploració.

Aquesta conferència pronunciada davant d'una vintena d'assistents ens els benèvolos locals d'una minúscula escola de ioga i no en cap docta tribuna va ser alguna cosa més que una exhibició de coneixements. Als meus ulls, va ser sobretot una demostració d'honestetat intel·lectual, de continuïtat cultural, d'arrelada independència de criteri.

No es tracta ni s'ha tractat mai de subscriure el conjunt de la teoria de Deulofeu com un dogma. L'Empordà no és terra de dogmes, sinó de lliure pensament. Si calgués algun objectiu més que el de la pura curiositat intel·lectual, es tractaria d'arrencar la *Matemàtica de la història* del silenci granític amb què va ser acollida, de la consideració irònica a què va ser sotmesa pel simple fet d'emanar d'un "farmacèutic de Figueres", d'un altre fill del carrer Monturiol —com Dalí i com Fages de Climent—, sense que els severs fiscals entressin ni tan sols a reconèixer allò de positiu que es pot extreure del coixí d'il·lustració que susten-

ta una teoria tan discutible com qualsevol altra.

Joan Badia i Homs sabia perfectament la part de veritat òbvia i la part de simplificació entenedora que contenia la seva afirmació, quan deia el dia de la conferència que si la teoria filosòfica continguda en l'obra *Un estudi de la història* en dotze volums d'Arnold J. Toynbee hagués estat escrita per un erudit de Figueres i la *Matemàtica de la història* d'Alexandre Deulofeu per un britànic, la valoració social respectiva hauria segurament estat diferent. Jo mateix vaig escriure el maig del 1988 en un altre article, davant l'èxit internacional del llibre de professor de la Universitat nord-americana de Yale Paul Kennedy *The Rise and Fall of the Great Powers (Ascensió i caiguda de les grans potències)*, que presentava més d'un paral·lisme amb les idees de Deulofeu, amb la gran diferència que l'obra de Paul Kennedy es reeditava amb la tàcita garantia de qualitat universitària i els exemplars de l'obra de Deulofeu editats a compte d'autor s'a-

pilen al quarto de les patates del seu mas d'Ordís.

Alexandre Deulofeu va néixer a l'Armentera el 1903 i es va criar a Figueres, on regentaria fins a la mort el 1978 la seva farmàcia del carrer Monturiol, en ple centre de la capital empordanesa. Va cursar la carrera de farmàcia a Madrid i la de ciències a Barcelona. El 1927 era nomenat professor de ciències de l'institut figuerenc i el 1933 encarregat de la càtedra de física i química. Com a membre de la Federació Republicana Socialista de l'Empordà, partit hegemònic a la contrada durant la República, va ser elegit regidor de l'Ajuntament figuerenc el 1934, alcalde accidental el 1936 i posteriorment alcalde titular de maig a novembre del 1937. El 1934 ja havia publicat el llibre *Catalunya i l'Europa futura*, prologat per Antoni Rovira i Virgili.

Al retorn de l'exili el 1947, es va abocar de ple a la redacció dels diferents títols en què exposa la *Matemàtica de la història*. Els vuit primers volums els va editar a compte d'autor per part de la seva Editorial Emporitana i va deixar en morir nombrosos textos encara inèdits, curiosament catalogats més endavant per Abelardo Gabancho per encàrrec de la família i dels amics de Deulofeu.

Avui porta el nom d'Alexandre Deulofeu un dels instituts d'ensenyament mitjà de Figueres, ciutat que el nomenaria fill adoptiu el 1988. El reconeixement cívic a títol pòstum quedava establert. El reconeixement cultural és més lent.

Deu en sobrar dits d'una mà per comptar les persones que en aquest país han estudiat i valorat la teoria dels cicles de la civilització publicada en diversos volums per l'historiador autodidacte figuerenc Alexandre Deulofeu, amb el nom de *Matemàtica de la història*. Els qui l'han llegida i n'han pouat alguns dels seus coneixements s'han estat escrupolosament de citar la font, perquè Deulofeu continua condemnat a l'ostracisme de la cultura oficial per autodidacte, per franc-tirador, per *savi de poble*.

Quan rarament s'hi al·ludeix, la majoria de llavis esbossen un somriú condescendent, o se'n surten amb alguna truculència atramuntanada. És un dels crassos errors atribuïbles a l'arrogància de les acadèmies, a la prepotència dels cercles de poder cultural dominant.

No vaig dubtar ni un moment a desplaçar-me a Figueres fa poc, quan vaig saber que l'historiador palafrugellenc Joan Badia i Homs pronunciaria una conferència sobre Deulofeu, més concretament sobre la seva obra *L'Empordà, bressol de l'art romànic*. La convocatòria prometia, Joan Badia i Homs és un altre pou de ciència empordanès que ha patit l'etiqueta estòlida de *savi de poble*.

Malgrat que a ningú no li agrada fer d'ase dels cops, Badia va tenir la noblesa de començar per reconèixer que és un fill cultural de Deulofeu, que no s'hauria decidit a escriure els seus diversos llibres sobre arquitectura medieval de l'Empordà, entre altres temes, sense l'existència de *L'Empordà, bressol de l'art romànic*. Seguidament va tenir el coratge de desgranar metòdicament els encerts i els errors que troba en la teoria de Deulofeu, amb arguments profusament documentats per llargs